

Пастух Ігор Дмитрович, професор кафедри адміністративного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО РОЗМЕЖУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАБОРОН ОТРИМАННЯ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ ТА ПОДАРУНКІВ

Відповідно до ст. 22 Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII, суб'єктам, на яких поширюється дія цього Закону, заборонено використовувати свої службові повноваження або своє становище та пов'язані із цим можливості з метою одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб, зокрема використовувати будь-яке державне чи комунальне майно або кошти в приватних інтересах. Неправомірну вигоду Закон визначає як грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав.

Крім цього, таким суб'єктам заборонено безпосередньо або через інших осіб вимагати, просити, одержувати подарунки для себе чи близьких їм осіб від юридичних або фізичних осіб: 1) у зв'язку зі здійсненням цими особами діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування; 2) якщо особа, яка дарує, перебуває в підпорядкуванні такої особи (ст. 23 цього Закону).

Згідно з положеннями антикорупційного законодавства, що визначають дії осіб у разі надходження пропозиції щодо неправомірної вигоди або подарунка, вони зобов'язані, попри приватні інтереси, невідкладно вжити таких заходів: 1) відмовитися від пропозиції; 2) за можливості ідентифікувати особу, яка зробила пропозицію; 3) залучити свідків, якщо це можливо, зокрема з числа співробітників; 4) письмово повідомити про пропозицію безпосереднього керівника (за наявності) або керівника відповідного органу, підприємства, установи, організації, спеціально вповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції. Також, якщо особа, на яку поширюються обмеження щодо використання службового становища та щодо одержання подарунків, виявила у своєму службовому приміщенні чи отримала майно, що може бути неправомірною вигодою, або подарунок, вона зобов'язана невідкладно, але не пізніше ніж через один робочий день, письмово повідомити про цей факт свого безпосереднього керівника або керівника відповідного органу, підприємства, установи, організації.

Таким чином, дії особи, визначені законом, щодо виявленої неправомірної вигоди або подарунка є однаковими. Водночас відповідальність за отримання неправомірної вигоди й подарунка суттєво різняться. У першому випадку йдеться про кримінальну відповідальність, у другому – про адміністративну. Відсутність чіткого розмежування між цими видами діянь призводить до певних проблем кваліфікації таких правопорушень. Типовим прикладом практики розгляду справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, є рішення суду від 7 квітня 2016 року, у якому суддя Жовтневого районного суду м. Дніпропетровська, розглянувши справу про адміністративне правопорушення про притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 172³ КУпАП, установив, що ОСОБА_1, будучи посадовою особою місцевого самоврядування, а саме начальником управління служби у справах дітей Жовтневої районної в м. Дніпропетровську ради, будучи обізнаним про заборону посадовим особам місцевого самоврядування одержувати подарунки, діючи умисно, порушуючи вимоги ст. 23, 38, 39, 42 Закону України «Про запобігання корупції», 17 лютого 2016 року та 19 лютого 2016 року порушив установлену законом заборону щодо безпосереднього одержання подарунка для себе від фізичних осіб у зв'язку зі здійсненням діяльності, пов'язаної з виконанням функцій місцевого самоврядування, одержавши від ОСОБА_3 дарунок у вигляді грошових коштів на загальну суму 2000 грн, чим учинив адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, передбачене ч. 1 ст. 172³ КУпАП. Водночас під час проведення досудового розслідування кримінального провадження № 12016040650000708, відомості щодо якого внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань за фактом отримання службовою особою органу місцевого самоврядування неправомірної вигоди, поєднаної з вимаганням, за ст. 368 КК України, шляхом проведення слідчих (розшукових) дій задокументовано факт отримання 17 та 19 лютого 2016 року начальником управління служби у справах дітей Жовтневої районної в м. Дніпропетровську ради ОСОБА_1 неправомірної вигоди в сумі 2000 грн від ОСОБА_3 за прийняття рішення щодо позбавлення батьківських прав на дитину колишнього чоловіка останньої, тобто в її інтересах. До матеріалів адміністративної справи не долучено остаточного рішення, прийнятого за результатами досудового розслідування цього кримінального провадження, що позбавляє суд можливості правильно вирішити питання щодо наявності в діях ОСОБА_1 складу саме адміністративного правопорушення про корупційне діяння, а не відповідного кримінального правопорушення, і надати оцінку щодо відсутності намагання останнього уникнути кримінальної відповідальності за вчинене, яка є більш тяжкою та в разі наявності безумовно виключає склад адміністративного правопорушення за один і

той самий факт. Таким чином, суд постановив справу про адміністративне правопорушення щодо ОСОБА_1 повернути для дооформлення [2].

Шляхом вирішення цієї неоднозначної ситуації, на нашу думку, може стати вилучення із Закону України «Про запобігання корупції» положень щодо заборони службовцям безпосередньо або через інших осіб вимагати, просити, одержувати подарунки для себе чи близьких їм осіб від юридичних або фізичних осіб у зв'язку зі здійсненням такими особами діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про запобігання корупції [Електронний ресурс]: Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
2. Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua>. – Назва з екрана.